

OLD PAPER

Stany Crets

Oud papier

Horizon

Voor Ann, omdat ze zei:
'Maak die roman nu eindelijk eens af.'

Proloog

Voor we wakker worden, slapen we

Ik kleed me in het zwart en neem een enveloppe van de stapel. Ik schrijf zijn naam erop, kijk naar de klok en merk dat het vijf uur is. In de ochtend. Ik stap eenzaam door de verlaten straten. De klank van mijn hakken weerkaatst tegen de slapende gevels van de doodse stad. Het is nog donker, maar weldra zal de zon haar stralen laag door de stedelijke architectuur jagen en mijn schaduw als een zwarte mantel achter mij aan laten slepen. Ik houd halt voor het huis van de geliefde die ik spaarde. Tot nu. Ik weet perfect dat mijn daden een einde zullen maken aan alles wat zich tot nu toe in peis en vree afspeelde achter deze gevel, en ik bel aan. Ik bel aan omdat ik weet dat de klank van deze bel op dit uur alarm zal slaan in hun hersenen. Ze zullen zich niet bewust zijn van wat ze horen, en al dan niet wakker worden. In ieder geval zal geen van beiden naar beneden komen en de deur opendoen. Ik bel dus voor de tweede keer en wacht. Waarschijnlijk wordt er nu iemand wakker, misschien wel allebei. Ze zullen elkaar aankijken en zich afvragen wie er nu aanbelt. Iemand zal nu

opstaan en door het raam kijken, misschien door dat verroeste spiegeltje dat aan de gevel hangt en dienstdoet als spionnetje. Ik kijk bewust in het spiegeltje en zie een schimmig gelaat dat terugkijkt. Het is moeilijk te zeggen wie het is. Wat ik wel weet, is dat ik nu het sluipend vergif heb geplant. In wiens brein dan ook. Dus ik bel voor de derde keer en steek de brief in de brievenbus. Wie hem ook vindt, het is te laat. Er zullen ongelukken gebeuren. Mijn web wordt weer geweven. Ik haal mijn prooi weer binnen. Het is sterker dan mezelf.

Deel 1

De dood belt aan

Raymond – avond

We zitten tegenover elkaar aan de keukentafel, Rachel en ik. Ik moet erbij vertellen dat de keukentafel ook meteen onze enige tafel is. Ze is een goed bewaard relikwie uit een ver verleden en dus stille getuige van een huwelijk dat al jaren, hoe zal ik het zeggen, *aansleept*. Dingen die geen extreme pieken en dalen vertonen, hebben de neiging om *aan te slepen*. Rechtszaken *slepen aan*, administratieve beslommeringen *slepen aan*, ziektes *slepen aan*... Ons huwelijk sleept dus aan. De keukentafel ziet er exact uit zoals ge u een keukentafel doorgaans voorstelt, dus ga ik niet de moeite doen om haar te beschrijven. Oké, één tip, er ligt een toile cirée op. Ge moogt zelf invullen met welke abstracte, decoratieve print uit de exuberante jaren zeventig die bedrukt is. De realiteit is erger, geloof me. Verder doet de vorm, het materiaal en de kleur van de tafel er hoegenaamd niet toe. Ze is rechthoekig. Daar moet ge het mee doen. O ja, er ligt een krant op tafel. Die Waalse zot die die meisjes heeft ontvoerd is eindelijk gearresteerd, staat op de voorpagina. Marc Dutroux heet hij. Ik heb het artikel drie keer gelezen

om het te kunnen geloven. Ik kan daar niet bij. Die mens is compleet getikt.

Rachel speelt geconcentreerd patience. ‘Mochelen’ noemt ze het. Rachel, zo hadt ge misschien al begrepen of geraden, is mijn vrouw. Al sinds mensenheugenis. Heel lang dus. Te lang. Net zoals ik onvermijdelijk deel ben geworden van het afgrijselijke meubilair in onze rijtjeswoning, is zij onwrikbaar met mij verbonden. Aan mij vastgeroest eigenlijk. Vastgeklonken zoals een stalen bol aan een tot levenslang veroordeelde dwangarbeider. Ik besef dat dit geen complimenteuze tekening is van wie eens de liefde van mijn leven was, maar op een bepaald moment in het leven houdt men op met het omfloerst verpakken van de vaak lelijke naakte waarheid en ziet men de werkelijkheid onder ogen. En lelijkheid went, zo zegt men. Rachel doet dus wat ze elke avond doet. Patience spelen. Soms speelt ze daarbij vals. ’t Is te zeggen: ze bedriegt zichzelf. Als een trouwe hond tegenover haar gezeten vraag ik me telkens weer af hoe ze dat toch doet. Hoe ze zichzelf kan bedriegen met een eenzaam spel als patience. Solitair. Wat is daar in godsnaam de meerwaarde van? Stiekem een andere kaart vanonder de stapel halen om dan zogenaamd *uit te spelen*. En daar dan nog intens gelukkig van worden ook. Ik kan er niet bij. Zelfbedrog. Nooit begrepen. Dat ge uzelf voor dommer verslijt dan ge in feite zijt. In het begin durfde ik er nog wel eens een schampere doch overduidelijke opmerking over te maken. Wanneer zij glorieus uitriep, overwinnende armen in de lucht: ‘UIT!’, zei ik met gefronste mannenwenkbrauwen: ‘Ge speelde vals, mens.’

Meestal kreeg ik dan een vernietigende blik, die me dadelijk

tot de orde riep. Alsof ik het was die haar avond verknalde. Alsof ik het was die een domper zette op haar persoonlijk georkestreerde feestvreugde. Alsof ik het was die haar feestje opzettelijk verknoeide.

‘Hoe kunt ge nu zo blij zijn? Ge hebt uzelf bedrogen!’

Rachel graaide dan blazend, puffend en met rollende ogen de verkreukelde oude speelkaarten bij elkaar, mompelde meestal iets onverstaanbaars binnensmonds en verliet de woonkamer. Deur dicht. Bam! Slapen. Ik haalde dan meestal mijn schouders op voor een onzichtbaar publiek en ruimde de keuken op. Maar op een bepaald moment zegt ge niks meer. Laat haar zichzelf maar bedriegen. Laat haar maar opgetogen zijn met haar onverdiende overwinning en nutteloos victorie kraaien. Nu haal ik zelfs mijn schouders niet meer zichtbaar op. In mijn gedachten staan mijn schouders nu standaard in de *ophaalstand*. Het kan me niks schelen. Nul.

Ik geeuw. Het komt van diep. Een existentiële moeheid gekoppeld aan een alledaagse verveling. De geeuw komt vanuit mijn ingewanden, kruipt langs mijn luchtpijp en dwingt mijn huid tot wijken. Als een oerdier open ik mijn muil en stoot een stroom lauwe lucht naar buiten. Gepaard met een soort kreet die alleen bestaat uit klanken die officieel niet zijn opgenomen in het alfabet.

Rachel kijkt me aan zonder haar hoofd een millimeter te bewegen. Ze loert vanonder haar routineus bijgetekende vrouwenwenkbrauwen.

‘Moe?’

Ik knik en grom.

Rachel kaart verder.

‘Hoe kunt ge nu moe zijn? Ge doet de hele dag niks.’

Ze glimlacht om haar mopje. Voor haar is dit een mopje. Voor mij is het een welgemikte dolksteek in mijn hartstreek. Ze weet dat goed genoeg en gaat verder. Steek. Steek. Steek.

‘Ge doet de hele dag niks waar ge moe van kunt worden. Ge staat daar maar gelijk een levend standbeeld in een winkelstraat dat de mensen ongeïnteresseerd voorbijwandelen.’

Dit alles snauwt ze terwijl ze de hartendame op de schoppenheer legt. Haar ogen spieden de kaarten af naar nog meer mogelijkheden. Ik hoop vurig dat ze deze keer uit kan spelen zonder bedriegerij.

Haar monoloog gaat verder. Het is dus echt waar dat vrouwen meerdere dingen tegelijkertijd kunnen. Patience spelen en op hetzelfde moment hun echtgenoot vernederen. Alsof het niks is.

‘Ge lacht een keer of twee per dag. Tegen uw zin. Ge neemt uw pet af. Een keer of drie. Ook tegen uw zin. En dat is alles.’

Klaverentwee op ruitendrie. Ik geeuw weer, maar het is geen echte geeuw deze keer. Eerder een geforceerde. Een toneelgeeuw. Het is een signaal dat ze eindelijk eens haar mond moet houden. Ik doe die van mij open, opdat zij die van haar zou sluiten. De tijd tikt in stilte verder, maar haar monoloog is nog niet afgerond. Ze heeft besloten een discussie te beginnen die ik onmogelijk kan winnen.

‘Ge zijt dus moe?’

‘Ja. Ik ga slapen. Gaat ge mee?’

‘Eerst mijn spel nog uitspelen. Mijn spel is nog niet uitgespeeld en ik kan niet in slaap geraken als ik niet weet of ik uitspeel of niet.’

Ze kijkt me verwachtingsvol aan, hopennd dat ik ga zeggen dat ze toch vals zal spelen om dan als een lang slapende vulkaan plots uit te barsten en haar lava uit te spuwen over onze toile cirée. Het kan me niet schelen, dus voeg ik graag een stukje dialoog toe aan het toneelstuk dat ze elke avond opvoert.

‘Ja, en na dit spelletje volgt er nog een en nog een...’

‘t Is het laatste. Beloofd.’

Daarmee neemt het drama een onverwachte wending. Ze is blijkbaar toch niet op bekvechterij uit vanavond. Misschien is het stilte voor de storm. Ik besluit onverschillig te blijven en probeer dan maar zelf een druppeltje olie op het vuur te gooien.

‘Ik wacht wel’, zeg ik.

‘Goed.’

Ze speelt in stilte verder. Ik houd haar nauwkeurig in de gaten, benieuwd of ze het spel zal spelen zoals het bedoeld is. Dan versteent ze. Ze verroert geen vin. Haar beide armen blijven een tiental centimeter boven het tafelblad hangen. Het was al bijna helemaal windstil in onze keuken, maar nu wordt het zo mogelijk nog windstillier. De kamer wordt vacuümgetrokken. Ik, de stoelen, de tafel, het dressoir en de rest van het meubilair, allemaal houden we onze adem in terwijl haar kleine, venijnige oogjes over de keukentafel speuren. Kan ze nog een kaart afleggen? Ik zie haar twijfel. Haar angst. Geeft ze toe? Zal ze stiekem in de stapel loeren? Nee, ze gooit de kaarten boos op tafel en maakt een chaos van het zonet nog netjes geordende spel. Ze werpt haar hoofd theateraal in haar nek en strekt haar armen uit naar de hemel. Of tenminste naar

het plafond. Ik verbeeld me dat ik haar nek hoor kraken en dat haar hoofd elk moment slap op haar schouders zal vallen. Morsdood. Maar ze zucht alleen diep.

‘Ik ben kapot.’

Waarmee ze de afloop van het spel omschrijft. Niet haar eigen onfortuinlijke dood.

‘Dan kunt ge gerust slapen’, zeg ik.

‘Doet gij de lichten uit?’ vraagt ze langs haar neus weg. Het is een vraag die ze mij vrijwel elke dag stelt.

‘Goed. Doet gij de kachel uit?’ Dat is mijn dagelijks wederkerende vraag aan haar.

‘Goed.’

Ik mompel nog wat door. Misschien om haar op stang te jagen, misschien om de stilte te verdrijven.

‘We moeten er zeker van zijn dat de kachel uit is, anders kan ik binnen het halfuur weer op mijn blote voeten naar beneden om te komen kijken of de kachel wel uit is’, zeg ik.

Rachel negeert me, krabt schaamteloos aan haar kruis. Werkelijk waar. Dat doet ze echt. Geen gêne in ons huwelijk, nee, meneer en mevrouw, wij kennen geen schaamte. Wij zijn simpele dieren die aan elkaars gat ruiken en elkaars stront eten zonder ons daar nog vragen over te stellen.

‘Een kachel is als een koffiezetapparaat. Een mens twijfelt er altijd aan of het wel uit staat.’

Rachel gaat niet op mijn volkswijsheid in, maar schraapt luidruchtig haar keel. Voor haar zestigste deed ze dat nooit. Ze rookt ook niet, nooit gedaan. Ik heb besloten dat het een oudevrouwenschraap moet zijn.

‘Die kaarten ruim ik morgen wel op’, zegt ze. *Schraap.*

Ze schuifelt me voorbij, de gang in. Ze knipt het licht van de bovenverdieping aan. Ik hoor haar de krakende treden op gaan en kijk naar het hoopje kaarten op tafel. Boven hoor ik doelloos gestommel. De kraan die piept als ze wordt opengedraaid. Het water dat uit de kraan loopt. *Schraap*.

Ik neem lukraak klaverenvier uit de stapel, scheur de kaart in tientallen stukjes en gooi haar vervolgens in de vuilnisbak. Eens kijken wat dat morgenavond voor resultaat oplevert.

Schraap is het laatste wat ik hoor.

Rachel – diezelfde avond

Ik mochel. Omdat ik niet televisiekijk, mochel ik. Ik leg kaarten op andere kaarten op andere kaarten op andere kaarten. Tot ik win van mezelf. Raymond zit tegenover mij en houdt me in het oog als een getrainde waakhond. Hij wacht tot ik een idiote fout maak of een kaart over het hoofd zie, en verbetert me dan. Om hem te kloten speel ik vaak vals omdat ik weet dat hij er grijs haar van krijgt. Hij kan er niet tegen, tegen valsspelen. Niet als ik het doe. Hij zegt altijd dat vrouwen geboren valsspelers zijn, heel anders dan mannen. Het zal wel.

Terwijl ik de ene kaart na de andere afleg, maakt hij met zijn dikke wijsvinger tekeningen op de toile cirée. Tekeningen maken is veel gezegd: hij volgt de voorgedrukte lijntjes met zijn worstvingers. 't Is tenslotte een vent. Soms maakt hij geluiden als van een auto of een brommer terwijl zijn vinger langs de straten op de toile cirée rijdt. Broem, broem, broem. Ieeeep. Dat doet hij als zijn vingerbrommer moet remmen voor de tafelrand. Klein kind.

Ik voel de irritatie aan de andere kant van de tafel en twijfel of ik vals zal spelen of niet. Ik denk dat ik het niet ga doen deze keer. Gewoon om het patroon te doorbreken. Als het een gewoonte wordt werkt het niet meer op zijn zenuwen, vrees ik. Af en toe een zijspoor en hij is de kluts kwijt. Mochelen is niet mijn favoriete spel. Met Raymond zijn kloten spelen wel. Ik lach in mezelf bij het zien van de aders die vervaarlijk opbollen op zijn voorhoofd. Die aders verraden wat er in die gezwollen kop van hem omgaat. Zenuwen, irritatie en haat onder een speklaag onverschilligheid. Zie hem geeuwen! Die wijde schuurdeur die zich opent voor mijn ogen, groot genoeg om er een heel boek kaarten in te smijten en nooit meer terug te vinden.

Om een soort interesse te veinzen vraag ik of hij moe is, maar hij trapt er voorlopig niet in en knikt alleen maar. Dus doe ik er een schepje bovenop en begin over zijn werk. Ik weet dat dat hem kwetst. Ooit was hij zo'n trotse mens en nu, pfff, een schertsfiguur in een apenpak. Hij doet of het hem allemaal niks kan schelen, maar ik weet wel beter. Vanbinnen doet het hem allemaal pijn. Maar hij moet dan ook af en toe gestraft worden, vind ik. Waarom? Dat zult ge nog wel te weten komen.

Klaverentwee op ruitendrie.

Ik word zelf ook al een beetje moe en besluit hem niet meer aan te vallen vanavond. Ik stop met spelen en ga slapen. Ik krab nog eens aan mijn kruis om hem op stang te jagen en vertrek naar mijn nest. Slaapwel.

Raymond – ochtend

Ik droom van vlinders. Prachtige, bontgekleurde, gigantische exemplaren die de lucht doorklieven. Ik hoor hun vleugels klapwieken. Woesj. Woesj. Woesj. Ik moet bukken om niet geraakt te worden. Ik droom van grote paaseieren die oprijzen uit de oceaan. Ze zijn bruin en hebben een rasterpatroon van allemaal deuren. Ik droom van mannen in wapperende kapmantels die mij achtervolgen op een strand. En dat allemaal in het donker. Alarmen gaan af. Ze gaan door merg en been. Water of olie druipt van de gigantische bruine eieren. Ik droom en droom en droom. Of niet? Is het wel een droom? Het verhaal in mijn onderbewustzijn gaat verder. Buitenaardse wezens zijn het, in kapmantels. Ze kruipen uit de paaseieren langs de deurtjes en roeien aan land met visserssloepen. Alarm! Lawaai! Droooooooooommmmmmm. Niks meer. Zwart. Stilte.

Wanneer ik mijn ogen probeer te openen – wat moeilijk is met al die prut die zich tijdens de nacht heeft verzameld – merk ik dat Rachel met haar neus in mijn oksel zit. Wat ze daar precies doet, is me een raadsel. Misschien droomt ze

dat ze een mol is die in de vochtige, stinkende grond een hol heeft gevonden waar ze zich veilig voelt. Ik weet, niet uit ervaring, maar omdat het mijn oksel is, dat dit op zijn minst merkwaardig te noemen is. Normaal ligt ze met haar gat naar mij gericht. Gezicht of gat, mij eender, ik slaap toch als een otter. Zeggen ze dat zo? Als een otter? 'Als een roos slapen' is een uitdrukking, dat weet ik, maar ik slaap niet als een roos, want ik ben een vent. Venten slapen volgens mij als otters. Of als een ander dier, wat kan mij het schelen.

Ik smak wat met mijn droge mond als kennisgeving aan de rest van de wereld dat ik wakker ben, en schuif dan uit bed om te gaan pissen. We hebben geen toilet boven, dus ik pikkel op mijn blote voeten naar beneden, maar voor ik het toilet bereik, zie ik op de deurmat in de gang, onder de spleet van de brievenbus, iets liggen. Een brief. Het is te vroeg voor de postbode, te vroeg voor reclaimedrukwerk. Ik stap dichterbij en raap de brief op. Mijn naam staat erop. 'Aan Raymond Cremers', lees ik in mezelf en frons mijn wenkbrauwen.